

8.12.2016

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00031 Valtioneuvosto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta (LVM/1024/03/2015)

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:ltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi postilain muuttamisesta. Kuluttajaliitto ei kannata postilain muuttamista esitetyllä tavalla. Esitys heikentää merkittävästi suomalaisten postipalveluita niiden turvaamisen sijaan.

Postipalvelut ovat voimakkaassa murroksessa. Murroksen taustalla on viestinnän muuttuminen sähköiseksi. Kirjepostin sekä Posti Oy:n jakamien sanoma- ja aikakauslehtien määrä on laskenut ja laskee todennäköisesti tulevaisuudessakin voimakkaasti. Valtioneuvoston syyskuussa tekemä linjaus siirtymisestä käyttämään viranomaisasiointinissa ensisijaisesti sähköistä postilaatikkaa paperikirjeiden sijaan vahvistaa omalta osaltaan tätä kehitystä. Samalla verkkokaupan kasvu on lisännyt pakettilähetysten määrää. Pakettien kuljetuksessa Posti Oy:llä on ollut jo pidempään kilpailijoita ja Posti Oy on saanut kilpailijoita myös yritysten lähettämän kirjepostin kuljetukseen.

Suurehkolle osalle kuluttajia postin tarjoamien viestintäpalvelujen merkitys tulee vähenemään. Pakettipalveluiden osalta Posti Oy on heille vain yksi palveluntarjoaja muiden joukossa. Toisaalta on merkittävä joukko kuluttajia jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluja, erityisesti tällaisia suuri osa vanhuksesta on tällaisia kuluttajia: Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 vain 69 prosenttia 65–74 -vuotiaista ja 31 prosenttia 75–89 -vuotiaista oli käyttänyt internetiä viimeisen kolmen kuukauden aikana. Näille ihmisille postipalveluilla on suuri merkitys. Postipalvelujen murros aiheuttaa sekä palveluiden hinnoitteluun että laatuun kohdistuvia paineita. Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry pitää tärkeänä, että menällään olevassa murroksessa turvataan myös perinteisistä postipalveluista erityisen riippuvaisten kuluttajien asema.

Kuluttajaliiton mielestä vielä ei ole olemassa riittäviä perusteita esitetyle **jakelutiheyden supistamiselle**: perinteistä postia korvaavia sähköisiä palveluita käyttämättömien ihmisten osuus on erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä liian suuri. Kuluttajaliitto **vastustaakin** ehdotusta tältä osin ja katsoo, että ihmisille pitää antaa riittävästi aikaa sopeutua maailman digitalisoitumiseen. Kuluttajien suurin huoli on kohdistunut sanomalehtien jakeluun ja esitetysssä mallissa se ei heikkene. Kuluttajaliitto pitää erittäin tärkeänä, että Posti turvaa myös tulevaisuudessa kohtuuhintaisen sanomalehtien jakelun harvaan asutuilla alueilla.

8.12.2016

Esitysluonnoksessa ehdotetaan yleispalvelun laatustandardin muuttamista siten, että yleispalvelukirjeiden kulkunopeutta sallittaisiin hidastaa merkittävästi. Tätä perustellaan sillä, että sähköisten palvelujen lisääntyessä tarve nopeille kirjeille vähenee. Kuluttajaliiton mielestä ehdotus mahdollistaa merkittävän postipalvelun laadun heikentymisen ja vastustamme ehdotusta. Lakisääteisen tuotteen eli yleispalveluun kuuluvan kirjelähetyksen tulee olla perillä 95%:sti torstaina, jos se lähetetään tiistaina, ja 98%:sti perjantaina. Nyt ehdotetaan, että kuluttajille riittäisi, että tiistaina lähetetyistä kirjeistä 50% olisi perillä seuraavan viikon maanantaina eli jättöpäivästä lukien neljäntenä arkipäivänä ja 97% seuraavan viikon tiistaina eli jättöpäivästä viidentenä arkipäivänä. Näin kirje voisi jatkossa viipyä matkalla viikon. Tähän asti nopeaa kirjeenkuljetusta on tarvinnut mm. viranomaiskirjeet, sairaalakirjeet ja yrittäjien laskut. Kuluttajaliitto on myös huolissaan siitä, että laatustandardin heikentäminen voi käytännössä johtaa jakelutiheyden vähentämiseen niiden harvaan asuttujen alueiden kotitalouksien osalta, jotka eivät tilaa sanomalehteä.

Kuluttajaliitto pitää myös outona, että Euroopan unionin sisäinen ulkomaanposti olisi jatkossa kuitenkin kuljetettava lain mukaan nopeammin kuin Suomen sisäinen posti. Jos torniolainen jättää kirjeensä postiin Haaparannan puolella, se on perillä nopeammin kuin Suomesta lähetettynä. Jatkossa lähdetäisi yhä siitä, että EU:n sisäisen postin tulee olla perillä vähintään 50%:sti jättöpäivästä lukien kolmantena päivänä ja 97%:sti jättöpäivästä lukien viidentenä päivänä.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että jos kuitenkin kirjeen kulkunopeutta aiotaan hidastaa esitetyllä tavalla, silloin selvitetään tarkkaan, johtavatko nämä muutokset myös tarpeeseen muuttaa erilaisia määraaikoja koskevia säädöksiä ja ohjeita, jotta postin kulun hidastuminen ei aiheuttaisi ihmisille oikeudenmenetyksiä tai viivästysseuraamuksia. Esimerkiksi hallintolain 59 §:n mukaan tavallista tiedoksiantoa käytettäessä vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston maksamista ja laskutusta koskevan linjauksen mukaan laskut on lähetettävä kuluttajalle niin, että laskun lähettämisen ja eräpäivän välille jää vähintään kaksi viikkoa aikaa.

Monet Kuluttajaliiton jäsenet ovat tuoneet esiin huolensa postinkulun luotettavuudesta. Ongelmia on ollut sekä postinkulun nopeudessa että lähetysten jakamisessa väärään osoitteeseen. Myöskin Viestintävirasto on joutunut asettamaan Posti Oy:lle uhkasakon jakelun ongelmien vuoksi. Kuluttajaliitto katsoo, että postinkulun luotettavuus on erittäin tärkeää ja toteaa, että jo nykyisin Posti Oy:n poikkeaminen viisi-päiväisestä jakelusta on herättänyt huolta.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että postiyritys vastaisi vain vahingosta, joka aiheutuu postin lähettäjälle tai saajalle seurattavan lähetyksen viivästymisestä, katoamisesta tai vahingoittumisesta. Tämä tarkoittaisi sitä, että postiyrityksellä ei olisi enää mitään vastuuta tavallisen kirjeen kuljettamisesta. Tätä perustellaan sillä, että tavallisen, ei seurattavan, lähetyksen vahinkoa sen ollessa postiyrityksen vastuulla on yleensä mahdotonta todentaa. Lisäksi korvaushakemusten käsittely aiheuttaa vuosittain esimerkiksi yleispalvelun tarjoajalle kymmenien tuhansien eurojen kustannukset. Kuluttajaliitto vastustaa voimakkaasti ehdotusta. Siksi esitetty postin vastuun poistaminen tavallisten kirjelähetyksen osalta ei ainakaan kannusta palvelun laadun turvaamiseen. Sopijaosapuolen vastuu omasta suorituksestaan on yksi sopimusoikeuden keskeisistä lähtökohdista – Kuluttajaliiton mielestä esitetty muutos on niin keskeinen poik-

8.12.2016

keus sopimusoikeuden yleisistä periaatteista, että se vaatisi laajan oikeuspoliittisen keskustelun. Kuluttajaliiton mielestä näyttöongelmat eivät ole riittävä syy periaatteellisella tasolla näin suurimerkityksen muutoksen tekemiselle ja mahdolliset kustannussäästöt ovat mitätöntä vähäisemmät.

Osoiterekisteriin kerättyjen henkilötietojen osalta Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä, että kaikki postiyritykset käsittelevät niitä henkilötietolainsäädännön mukaisesti ja huolehtivat niiden tietoturvasta kaikilta osin.

Kuluttajaliitto suhtautuu sinänsä myönteisesti erilaisten sähköisten postipalvelujen kehittämiseen. Uudenlaiset palvelut monipuolistavat kuluttajille tarjottavaa palveluvalikoimaa sekä helpottavat nykyisten palvelujen käyttöä. On kuitenkin tärkeää huolehtia myös niistä kuluttajista, joilla ei ole mahdollisuutta näiden uusien palvelujen käyttämiseen.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Juha Beurling
pääsihteeri

Timo Niemi
lakimies